

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ПРАВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до семінарських занять з дисципліни
«Адміністративне право та адміністративне судочинство»
(для студентів спеціальності 081 «Право»)

«До друку, в світ дозволяю»

Декан _____

Протокол № _____ від _____ 2024 р.

Укладач:

Г.М.Гриценко

Г.В.Татаренко

В.І.Жолудева

Весь цифровий і фактичний матеріал,

бібліографічні відомості перевірені.

Написання одиниць відповідає стандартам.

Київ

2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО ТА ПРИВАТНОГО ПРАВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до семінарських занять з дисципліни
«Адміністративне право та адміністративне судочинство»
(для студентів спеціальності 081 «Право»)

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри правознавства

Протокол №__ від _____ 2024 р.

Київ
2024

УДК 342.9

Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни «Адміністративне право та адміністративне судочинство» (для студентів за спеціальністю 081 «Право» / Укладачі: Г.М.Гриценко, Г.В.Татаренко, В.І.Жолудева – Київ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2024. – 40 с.

Методичне видання спрямоване на підготовку студентами до семінарських занять та засвоєння студентами самостійно на підставі лекційного матеріалу теоретичної основи з дисципліни «Адміністративне право та адміністративне судочинство». У виданні зазначені теми семінарських занять, питання які будуть обговорюватися на кожному занятті, теми рефератів та практичні справи які будуть корисні для вивчення адміністративного законодавства з подальшим його використання у практичній діяльності. Видання підготовлено враховуючи внутрішнє та міжнародне законодавство, судову практики Європейського суду та міжнародний досвід з вирішення проблемних питань. Спрямоване для найбільш швидкого та ефективного судового захисту прав, свобод та інтересів, стимулювання активної позиції суб'єктів адміністративного права з вирішення практичних проблем у сфері державного управління.

Укладачі:

Г.М.Гриценко, доц.
Г.В.Татаренко, проф.
В.І.Жолудева, доц.

Відповідальний за випуск:

Г.А.Капліна, доц.

Рецензент:

Л.В.Котова, проф.

З М І С Т

1. Вступ	5
2. Тематичні плани семінарських занять.....	7
Семінарське заняття 1. Адміністративне право як складова публічного права	7
Семінарське заняття 2. Принципи та норми адміністративного права	9
Семінарське заняття 3. Публічні та приватні суб'єкти у адміністративному праві.....	11
Семінарське заняття 4. Роль державного управління в адміністративному праві	13
Семінарське заняття 5. Відповідальність в адміністративному праві.....	16
Семінарське заняття 6. Інститут державної служби у адміністративному праві.....	18
Семінарське заняття 7. Правове регулювання адміністративної процедури.....	20
Семінарське заняття 8. Принципи адміністративного судочинства.....	22
Семінарське заняття 9. Докази та доказування.....	24
Семінарське заняття 10. Розгляд справи у адміністративному судочинстві.....	26
Семінарське заняття 11. Оскарження рішень у адміністративному судочинстві.....	29
Семінарське заняття 12. Роль судового контролю при виконанні рішень адміністративного суду.....	31
3. Структура проведення семінарського заняття.....	33
4. Допоміжні інформаційні джерела.....	34

1.ВСТУП

З сучасним розвитком України та її інтеграційним прагненням, у тому числі і щодо адаптації законодавства до вимог Європейського Союзу в адміністративному праві та адміністративному судочинстві, постає важлива проблема вдосконалення юридичного забезпечення діяльності державного управління, та захисту порушених прав суб'єктів цих відносин. Державне управління здійснюється лише спеціально уповноваженими на те органами, які в сукупності утворюють систему органів державного управління, що діють від імені держави та наділені відповідними державно-владними повноваженнями. Але, водночас, цей процес державного управління потребує ефективного правового регулювання, прийняття нових нормативно-правових актів, що мають відповідати нормам міжнародного права та угодам, ратифікованим Верховною Радою України, усунення прогалин законодавства у судовому процесі, а також підготовки висококваліфікованих юристів – фахівців з адміністративного права.

Метою вивчення дисципліни є набуття студентами знань про будову, стан і функціонування адміністративного законодавства України та зарубіжних держав, суб'єктів адміністративно та адміністративно-процесуальних правовідносин та відносин які виникають у адміністративному судочинстві, правові засади діяльності окремих органів виконавчої влади та особливостей державного управління, принципи та структуру адміністративного процесу.

Навчальний курс передбачає вивчення, як теоретичних питань адміністративного права, так і практичних питань адміністративно-процесуального права у державі в цілому та за її межами, провадження у справах про адміністративні правопорушення, юридичної відповідальності за невиконання, порушення чи неналежне виконання зобов'язань суб'єктами адміністративних правовідносин, а також набуття практичних навичок роботи з нормативно-правовими актами, та складання юридичних документів для адміністративного судочинства.

Основними завданнями дисципліни є:

- надання студентам певного правового мінімуму знань з державного управління в Україні та місцевого самоврядування;
- надання теоретичних та певних практичних знань, щодо повноважень органів виконавчої влади;
- поглибити знання студентів про систему державного управління в Україні, її взаємодію, суспільну роль та історію її розвитку;
- надання теоретичних та практичних навичок з адміністративного права та адміністративного судочинства;

- стимуляція розвитку логічного мислення студентів через вирішення правових задач, складання структурно-логічних схем.

Проведення семінарських занять – це оволодіння специфічною юридичною термінологією і вміння оперувати відповідними статтями чинного законодавства при розв’язанні конфліктних ситуацій у процесі державного управління економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами. Моделювання ситуацій захисту фізичних та юридичних осіб у досудовому та судовому порядку своїх прав і законних інтересів, що були порушені з боку органів державної влади. Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу, ознайомлення із нормативно-правовими документами суто адміністративного права та адміністративного судочинства (кодекси, укази, постанови, правила тощо) повинно передувати і реферативним повідомленням, і усному (аналізу) висвітленню на конкретному занятті. Розкриття важливих питань практичного заняття повинно підкріплюватись обов’язковим посиланням на відповідні правові норми.

У кожній темі методичної вказівки до семінарських занять є: план, питання для самоконтролю, завдання для самостійної роботи та теми рефератів а також загальний список рекомендованої літератури. Вказівки спрямовані на методичне забезпечення вивчення дисципліни, та призначені для студентів спеціальності 081 «право».

Готуючись до семінару, студенти мають опрацювати отриманий під час лекцій матеріал та законспектувати нормативно - правові акти й літературні джерела, рекомендовані до кожної з тем, а також детально опрацювати питання, передбачені для самостійного вивчення та підготуватися до їх обговорення в аудиторії.

Джерельною базою методичних рекомендації є сучасне законодавство України, а також підручники, статті та матеріали конференцій, навчальні посібники та науково-практичні коментарі до нормативних актів законодавства України, крім того, частково застосовується міжнародне законодавство.

2. Тематичні плани семінарських занять СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 1

Тема: «Адміністративне право як складова публічного права»

Мета заняття: сформулювати уявлення про адміністративне право, як галузь, з'ясувати його місце серед інших галузей права, визначити поняття й предмет галузі, висвітлити актуальні проблеми науки адміністративного права, охарактеризувати методи та принципи адміністративного права, проаналізувати основні джерела адміністративного права, формувати вміння складати доповіді використовуючи висновки науковців.

Основні поняття: галузь адміністративного права, адміністративні правовідносини, предмет адміністративного права, методи адміністративного права, функції адміністративного права, принципи адміністративного права, джерела адміністративного права.

План

1. Поняття адміністративного права, як галузі права України, галузі законодавства та навчальної дисципліни.
2. Характеристика методів адміністративного права.
3. Система та джерела адміністративного права.
4. Відмежування та взаємодія адміністративного права з іншими галузями права.
5. Розвиток науки з адміністративного права в сучасних умовах.

Додаткові питання для обговорення

1. Підгалузі та інститути в системі адміністративного права.
2. Значення правового звичаю в історичному розвитку регулювання правовідносин у адміністративному праві.
3. Загальна характеристика джерел адміністративного права в Україні.
4. Адміністративне право як галузь національного права.
5. Історичний розвиток адміністративного законодавства в Україні.

Завдання для самостійної роботи

1. Дайте характеристику сучасному розвитку адміністративного права.
2. Скласти структурну схему взаємодії галузі адміністративного права з іншими галузями права України.
3. Ціль та завдання адміністративного права України.
4. Визначте структуру адміністративного законодавства.
5. Вплив адміністративного права на стабільність економічного стану у державі.

Теми рефератів

1. Розвиток адміністративного законодавства в інтеграційному процесі держави до ЄС.
2. Міжнародні договори як джерела адміністративного права.

Практичні завдання

- 1.Зробити добірку нормативно-правових актів, що регулюють діяльність місцевих органів виконавчої влади.
- 2.Скласти схему: «Джерела адміністративного права».

Література:

1. Загальне адміністративне право України : підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 792 с. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32837/11300.25545>
2. Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, І. М. Балакарєва, М. І. Белікова та ін. ; за заг. ред. В. М. Гаращука, Р. В. Шаповала]. – Вид. 7-ме, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 трав. 2023 р. – Харків : Право, 2023. – 238 с.
3. Адміністративне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів./ И.Тетарчук, Т.Дякив.- Центр навчальної літератури, 2019. - 214 с.
4. Адміністративне право України повний курс: видання четверте под.редакцією В.Галунько, О Правоторова, видавництво Олди-Плюс – 2021 - 656 с.
5. Адміністративне право України. Підручник./ І.Бородін.-К: Правова Єдність, 2019.- 547 с.
6. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні: навчальний посібник : у 2-х томах. Том 1. Загальне адміністративне право. Особливе адміністративне право / В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Гулак та ін.; за заг. ред. В. Галунька, В. Фелика. Одеса : Видавництво "Юридика", 2024. 622 с.
7. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України/ / БерлітА.Ю.- Вид. Видавничій дім «Гельветика» - 2021 р. Київ - 156 с .
8. Авер'янов В. Ф. Оновлення доктринальних засад українського адміністративного права у світлі євроінтеграційних вимог / В. Ф. Авер'янов // Юридична Україна. - 2010. - № 3. - С. 4-10.

9. Б.Г. Розовський, О.С. Арсентьева Праця створила людину... і на тисячоліття зупинила її розвиток /Розовський Б.Г.,Арсентьева О.С.//Актуальні проблеми права: теорія і практика.-2018-2(36).- С.4-1
10. Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, О.Є. Користін та ін.; за ред. О.В. Кузьменко. - К.: Юрінком Інтер, 2014. - 528 с.
11. Mayer O. Deutsches Verwaltungsrecht. - Verlag von Duncker & Humbold /Berlin, 1924. - 380 s.
12. Verwaltungsverfahrensgesetz der Bundesrepublik Deutschland von 25. Mai 1976 //BGBl. I S. 1253.
13. Maurer H. Allgemeines Verwaltungsrecht. Verlag C.H. Beck, Munchen, 2004. - 853 s.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 2

Тема: «Принципи та норми адміністративного права»

Мета заняття: розглянути принципи адміністративного права та державного управління, сформулювати у студентів поняття про адміністративно-правові норми та адміністративно-правові відносини, розглянути структуру адміністративно-правової норми та її особливості, шляхи реалізації адміністративно-правових норм у системі права держави та види адміністративно-правових відносин.

Основні поняття: адміністративно-правові норми, гіпотеза, диспозиція, санкція, класифікація адміністративно-правових норм, матеріальні норми, процесуальні норми, форми реалізації адміністративно-правових норм, адміністративно-правові відносини, юридичні права, юридичні обов'язки, вертикальні адміністративно-правові відносини, горизонтальні адміністративно-правові відносини

План

- 1.Поняття та ознаки адміністративно-правової норми.
- 2.Принципи адміністративного права та їх характеристика.
- 3.Форми реалізації адміністративно-правових норм.
- 4.Поняття та особливості адміністративно-правових відносин.
- 5.Види адміністративно-правових відносин.

Додаткові питання для обговорення

- 1.Відмінність адміністративно-правових норм від норм інших галузей права.
- 2.Класифікація адміністративно-правових норм.
- 3.Підстави виникнення адміністративно-правових відносин.
- 4.Адміністративно-правові відносини та юридичні факти.

Структура адміністративно правової норми.

Завдання для самостійної роботи

1. Особливості реалізації адміністративно-правових норм за їх видами.
2. Дії та події як юридичні факти, що породжують змінюють або припиняють адміністративно-правові відносини.
3. Адміністративно-правові відносини як різновид суспільних відносин управлінського характеру.
4. Систематизація норм адміністративного права.
5. Зробить приклади різниці між об'єктом та предметом адміністративних правовідносин.

Теми рефератів

1. Поняття та значення принципів адміністративного права.
2. Дія норм адміністративного права у часі, просторі та за колом осіб.

Практичні завдання

1. Зробити добірку Законів України, які регулюють діяльність органів виконавчої влади.

2

.

Наведіть приклади статичних та динамічних норм в Законі України «Про звернення громадян».

Література:

1. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посіб./ О.А.Задихайло.-Вид. 3-тє, допов.-Харків: Право, 2019.- 314 с.
2. Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, І. М. Балакарева, М. І. Белікова та ін. ; за заг. ред. В. М. Гарашука, Р. В. Шаповала]. – Вид. 7-ме, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 трав. 2023 р. – Харків : Право, 2023. – 238 с.
3. Загальне адміністративне право України : підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 792 с. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32837/11300.25545>
4. Адміністративне право України повний курс: видання четверте под.редакцією В.Галунько, О Правоторова, видавництво Олди-Плюс – 2021 - 656 с.
5. Адміністративне право України. Підручник./ І.Бородін.-К: Правова Єдність, 2019.- 547 с.
6. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні: навчальний посібник : у 2-х томах. Том 1. Загальне

- адміністративне право. Особливе адміністративне право / В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Гулак та ін.; за заг. ред. В. Галунька, В. Фелика. Одеса : Видавництво "Юридика", 2024. 622 с.
7. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України/ / БерлітА.Ю.- Вид. Видавничий дім «Гельветика» - 2021 р. Київ - 156 с .
  8. Загальне адміністративне право України: підручник/за заг.ред.:акад.С.Ківалова і проф.Л.Білої-Трунової; Нац. Ун-т «Одеська юрид.академія». – Одеса: Фенікс, 2023.-792 с.
  9. Б.Г. Розовський, О.С. Арсентьева Праця створила людину... і на тисячоліття зупинила її розвиток /Розовський Б.Г.,Арсентьева О.С.//Актуальні проблеми права: теорія і практика.-2018-2(36).- С.4-1
  10. Адміністративне право зарубіжних країн: курс лекцій / О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, О.Є. Користін та ін.; за ред. О.В. Кузьменко. - К.: Юрінком Інтер, 2014. - 528 с.
  11. Mayer O. Deutsches Verwaltungsrecht. - Verlag von Duncker & Humboldt /Berlin, 1924. - 380 s.
  12. Verwaltungsverfahrensgesetz der Bundesrepublik Deutschland von 25. Mai 1976 //BGBI. I S. 1253.
  13. Maurer H. Allgemeines Verwaltungsrecht. Verlag C.H. Beck, Munchen, 2004. - 853 s.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 3

Тема: «Публічні та приватні суб'єкти в адміністративному праві»

Мета заняття: сформулювати уявлення про склад суб'єктів адміністративного права, з'ясувати поняття суб'єкта адміністративного права, їх ознаки та види, адміністративно-правова компетенція суб'єктів адміністративного права, правове становище органів державної влади, громадяни та політичні партії, громадські об'єднання як суб'єкти адміністративного права.

Основні поняття: суб'єкт адміністративного права, компетенція суб'єктів адміністративного права, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, громадянин, громадські спілки, політичні партії, делегування повноважень, громадські об'єднання.

План

- 1.Поняття та види суб'єктів адміністративного права.
- 2.Загальна характеристика органів державної влади.

3. Особливості адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади.
4. Особливості адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування.
5. Громадянин та об'єднання громадян як суб'єкти адміністративного права.

Додаткові питання для обговорення.

1. Особливості адміністративно-правового статусу іноземних громадян та осіб без громадянства.
2. Класифікація суб'єктів адміністративного права.
3. Визначення та ознаки органів виконавчої влади.
4. Адміністративно-правовий статус громадських організацій.
5. Сутність державного нагляду і контролю за діяльністю громадських об'єднань.

Завдання для самостійної роботи

1. Президент України як суб'єкт адміністративного права.
2. Кабінет Міністрів України - вищий орган в системі органів виконавчої влади.
3. Адміністративно-правовий статус громадських об'єднань.
4. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері здійснення державного управління.
5. Обмеження пов'язані з прийняттям та з проходженням державної служби.

Теми рефератів

1. Історія розвитку державного управління у нашій державі.
2. Особливості адміністративно-правового статусу релігійних організацій.

Практичні завдання

1. Скласти схему організації та взаємодії місцевих органів виконавчої влади.
2. Представити/розробити схему: «Елементи ефективного оскарження дій органів державної влади».

Література:

1. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. – Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. - Харків: Право, 2021. - 196 с.
2. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права

- України/ / Берліт А.Ю.- Вид. Видавничій дім «Гельветика» - 2021 р. Київ – 156 с.
3. Адміністративне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів./ И.Тетарчук, Т.Дяків.- Центр навчальної літератури, 2019. - 214 с.
  4. Адміністративне право України. Підручник./ І.Бородін.-К: Правова Єдність, 2019.- 547 с.
  5. Адміністративне право України повний курс: видання четверте под.редакцією В.Галуцько, О Правоторова, видавництво Олди - Плюс - 2021 - 656 с.
  6. Татаренко Г.В. Значення правової просвіти населення для формування правової культури суспільства/Г.В.Татаренко//Конституційно-правові засади адміністративної реформи в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 100-річчя СНУ ім. В. Даля, 24-25 жовтня 2019 р.–Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019.- С. 42-47.
  7. Адміністративний процес (збірник презентаційних слайдів) : Навчальний наочний посібник / Голобородько Д.В. - Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. - 314 с.
  8. Адміністративне право України (Загальна частина): навч.посіб./ О.А.Задихайло.- Вид. 3-тє, допов. - Харків: Право, 2019.- 314 с.
  9. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні: навчальний посібник : у 2-х томах. Том 1. Загальне адміністративне право. Особливе адміністративне право / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Гулак та ін.; за заг. ред. В. Галуцька, В. Фелика. Одеса : Видавництво "Юридика", 2024. 622 с.
  10. Butterwegge Georg Verwaltungsvertrag und Verwaltungsakt: Probleme der Unterscheidung von Verwaltungsakten und Verwaltungsverträgen unter besonderer Berücksichtigung des Verwaltungsvertrages. – Berlin : Duncker und Humbold, 2001. - 136 s.
  11. Forsthoff Ernest Lehrbuch des Verwaltungsrechts, 10, neubearbeitete Auflage. – Munchen : C. H. Beck'sche Verlagbuchhandlung, 1973. - 655 s

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 4

Тема: «Роль державного управління в адміністративному праві»

Мета заняття: сформувати уявлення про державне управління, надати розуміння рисам державного управління, зазначити систему та основні принципи державного управління, відокремити співвідношення виконавчої влади та державного управління, розглянути досвід Європейського державного управління.

Основні поняття: державне управління, соціальне управління, суб'єкт управління, об'єкт управління, управлінський вплив, зворотній зв'язок, виконавча влада, участь населення в управлінській діяльності держави, відповідальність держави перед людиною за свою діяльність, форми державного управління, методи державного управління.

План

1. Поняття та особливості державного управління.
2. Визначення та класифікація форм державного управління.
3. Методи державного управління поняття та ознаки.
4. Сутність виконавчої влади та принципи державного управління.
5. Ознаки правових актів державного управління та їх види.

Додаткові питання для обговорення.

1. Розподіл правових актів управління у адміністративно-правовій науці.
2. Поняття та види функцій державного управління.
3. Система державного управління.
4. Загальна характеристика правових і не правових форм державного управління.
5. Значення економічних методів управління у адміністративному праві.

Завдання для самостійної роботи

1. Співвідношення виконавчої влади і державного управління.
2. Об'єкти та суб'єкти державного управління.
3. Вплив державного управління на економічне благополуччя держави.
4. Правовий аналіз «Стратегії реформування державного управління до 2020 року».
5. Адміністративні послуги та сучасні інструменти електронного урядування.

Теми рефератів

1. Державне управління в умовах адміністративної реформи.
2. Зарубіжний досвід державного управління.
3. Сучасні методи управління персоналом для розвитку державної служби.

Практичні завдання

1. Зробити та проаналізувати відмінність актів державного управління від законів.
2. Розробити схему правових та не правових форм державного управління.
3. Скласти зразок скарги до обласної державної адміністрації.

Література:

1. Адміністративне право України повний курс: видання четверте под. редакцією В. Галуцько, О Правоторова, видавництво Олди - Плюс -2021 - 656 с.
2. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України// Берліт А.Ю.- Вид. Видавничий дім «Гельветика» - 2021 р. Київ - 156 с.
3. Адміністративне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів./ И.Тетарчук, Т.Дяків. - Центр навчальної літератури, 2019. - 214 с.
4. Адміністративне право України. Підручник./ І.Бородін. - К: Правова Єдність, 2019. - 547 с.
5. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посіб./ О.А.Задихайло. - Вид. 3-тє, допов.- Харків: Право, 2019.- 314 с.
6. Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./О.В.Баулін, П.С.Матвєєв, С.П.Матвєєва. - Правова Єдність, 2018.- 122 с.
7. Котова Л.В., Тютюнник В.К. Правові особливості впровадження та розвитку електронного урядування на місцевому рівні. /Л.В.Котова, В.К.Тютюнник//Актуальні проблеми права: теорія і практика.- 2017 -2(34). - С. 23-30.
8. Публічна влада та управління: принципи і механізм реалізації: [моногр.] / за заг. ред. Н. Р. Нижник. - Чернівці: Технодрук, 2008. - 432 с.
9. Татаренко Г.В Значення правової просвіти населення для формування правової культури суспільства /Г.В.Татаренко // Конституційно-правові засади адміністративної реформи в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. до 100-річчя СНУ ім. В. Даля, 24-25 жовтня 2019 р.-Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019.- С. 42-47.
10. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: наук.-метод. посіб. для суддів / Т. І. Фулей; ОБСЄ Координатор проектів в Україні, Верхов. Суд України, Нац. шк. суддів України, Вищ. адмін. суд України. - К., 2015. – 128 с.
11. Hilgendorf Eric: dtv-Atlas Recht / Eric Hilgendorf. - Munchen : Dt. Taschenbuch-Verl. 2. Verwaltungsrecht, Zivilrecht, 2008. - 528 s.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 5

Тема: «Відповідальність в адміністративному праві»

Мета заняття: сформувати уявлення про адміністративну відповідальність, з'ясувати поняття та ознаки адміністративної відповідальності, підстави адміністративної відповідальності та склад адміністративного проступку, адміністративні стягнення і правила їх накладення.

Основні поняття: адміністративна відповідальність, адміністративний проступок, адміністративне стягнення, об'єкт адміністративного проступку, об'єктивна сторона адміністративного проступку, суб'єкт адміністративного проступку, суб'єктивна сторона адміністративного проступку, відповідальність спеціальних суб'єктів, громадські роботи, виправні роботи, суспільно корисні роботи, адміністративний арешт, арешт з утримання гауптвахті.

ПЛАН

1. Поняття та ознаки адміністративної відповідальності.
2. Адміністративний проступок та його ознаки.
3. Відмежування адміністративної відповідальності від інших видів юридичної відповідальності.
4. Поняття, ознаки та види адміністративних стягнень.
5. Юридичний склад адміністративного проступку.

Додаткові питання для обговорення

1. Правопорушення у адміністративному праві.
2. Особливості адміністративної відповідальності спеціальних суб'єктів.
3. Ознаки правопорушень на транспорті.
4. Обставини, що пом'якшують та обтяжують відповідальність за адміністративний проступок.
5. Особливості адміністративної відповідальності юридичних осіб.

Завдання для самостійної роботи

1. Поняття та види проваджень у справах про адміністративні правопорушення.
2. Заходи впливу, що застосовуються до неповнолітніх осіб за вчинення адміністративних проступків.
3. Особливості адміністративної відповідальності посадових осіб.
4. Загальні правила накладення адміністративних стягнень.
5. Роль адміністративної відповідальності у боротьбі з правопорушеннями.

Теми рефератів

1. Позбавлення спеціального права, наданого громадянинуві, як вид адміністративного стягнення.
- 2.Адміністративна відповідальність за порушення норм міжнародного законодавства у сфері транспортних послуг.
- 3.Відмежування адміністративного проступку від кримінального правопорушення.

Практичні завдання

- 1.Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють адміністративний арешт та арешт з утриманням на гауптвахті.
- 2.Зробить аналіз нормативно-правових актів адміністративної відповідальності військовослужбовців.
3. Представити/розробити схему: «Адміністративних стягнень».

Література:

1. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. - Вид. 6-те, допов. таперероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. - Харків: Право, 2021. - 196 с.
2. Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./О.В.Баулін, П.С.Матвєєв, С.П.Матвєєва. - Правова Єдність, 2018.- 122 с.
3. Адміністративне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів./ И.Тетарчук, Т.Дякив.- Центр навчальної літератури, 2019. - 214 с.
4. Адміністративне право України. Підручник./ І.Бородін. - К: Правова Єдність, 2019.- 547 с.
5. Складові успіху у адміністративному процесі./ Н. Кузнецова, К.Чижмарь, Д.Журавльов, К.Бабенко, В.Журавель, О.Продивус. - Центр навчальної літератури, 2018.- 304 с.
6. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посіб./ О.А.Задихайло.- Вид. 3-тє, допов. - Харків: Право, 2019.- 314 с.
7. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України/ / Берліт А.Ю.- Вид. Видавничій дім «Гельветика» - 2021 р. Київ – 156 с.
8. Застосування практики Європейського суду з прав людини в адміністративному судочинстві: наук.-метод. посіб. для суддів / Т. І. Фулей; ОБСЄ Координатор проектів в Україні, Верхов. Суд України, Нац. шк. суддів України, Вищ. адмін. суд України. - К., 2015. -128 с.

9. Адміністративна відповідальність посадових осіб: [монографія] / А. В. Матіос. - К.: Знання. - 2007. - 223 с.
10. Путівник по строках та термінах Кодексу адміністративного судочинства України: (із змін., внесеними Законом України «Про внесення змін до Господ. процес. кодексу України, Цивіл. процес. кодексу України, Кодексу адмін. судочинства України та ін. законодав. актів» від 03.10.2017 р.) / О. М. Ткачук. - Х.: Право, 2017. - 68 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 6

Тема: «Інститут державної служби у адміністративному праві»

Мета заняття: сформувати уявлення про проходження державної служби в Україні, з'ясувати відмінності публічної служби від державної, визначити ознаки поняття посадова особа, охарактеризувати особливості вступу та проходження державної служби, проаналізувати особливості проходження державної служби у країнах Європейського союзу, зазначити можливості оскарження рішень стосовно звільнення та неприйняття на державну службу.

Основні поняття: публічна служба, державний орган, орган виконавчої влади, політична служба, державна служба, служба в органах місцевого самоврядування, суддівська служба, безпосередній керівник, керівник державної служби в державному органі, посада державного службовця, професійна компетентність, службова дисципліна, антикорупційна експертиза.

План

1. Поняття, види державної та публічної служби.
2. Право на державну службу та види державних службовців.
3. Поняття службовця в органах місцевого самоврядування.
4. Вступ та проходження державної служби.
5. Припинення державної служби та юридична відповідальність.

Додаткові питання для обговорення.

1. Правове регулювання та статус державного службовця в Україні.
2. Система управління державною службою в Україні.
3. Порядок вступу на державну службу в Україні.
4. Відмінності державної служби від публічної служби.
5. Заохочення і соціальні гарантії державних службовців згідно законодавства.

Завдання для самостійної роботи

6. Дисциплінарна відповідальність державних службовців.

7. Особливості матеріальної відповідальності державних службовців.
8. Припинення державної служби.
9. Особливості проходження державної служби в окремих державних органах.
10. Правова характеристика інституту цивільної служби в Польщі.

Теми рефератів

1. Проблеми реформування державної служби в Україні.
2. Універсальні елементи адміністративної юстиції.
3. Адміністративне судочинство як форма відправлення правосуддя.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють діяльність державного службовця.
2. Представити схему: «права та обов'язки державного службовця».
3. Зробити правову характеристику етапів вступу на державну службу.

Література:

1. Загальне адміністративне право України: підручник/за заг.ред.акад. С. Ківалова і проф. Л.Білої-Тіунової; Нац.ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса: Фенікс, 2023. – 792с
2. Адміністративно-судове процесуальне право України : підручник / [Д. В. Лученко, Ю. В. Георгієвський, М. І. Белікова та ін.] ; за заг. ред. проф. Д. В. Лученка. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. – 696 с.
3. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. - Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. – Харків: Право, 2021.
4. Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./О.В.Баулін, П.С.Матвєєв, С.П.Матвєєва. - Правова Єдність, 2018.-122 с.
5. Адміністративне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів./ И.Тетарчук, Т.Дякив.- Центр навчальної літератури, 2019. - 214 с.
6. Адміністративне право України. Підручник./ І.Бородін. - К: Правова Єдність, 2019.- 547 с.
7. Складові успіху у адміністративному процесі./ Н. Кузнєцова, К.Чижмарь, Д.Журавльов, К.Бабенко, В.Журавель, О.Продивус. - Центр навчальної літератури, 2018.- 304 с.
8. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посіб./ О.А.Задихайло.- Вид. 3-тє, допов. - Харків: Право, 2019.- 314 с.
9. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права

України/ / Берліт А.Ю.- Вид. Видавничій дім «Гельветика» - 2021 р. Київ – 156 с.

10.Адміністративна відповідальність посадових осіб: [монографія] / А. В. Матіос. - К.: Знання. - 2007. - 223 с.

11.Путівник по строках та термінах Кодексу адміністративного судочинства України: (із змін., внесеними Законом України «Про внесення змін до Господ. процес. кодексу України, Цивіл. процес. кодексу України, Кодексу адмін. судочинства України та ін. законодав. актів» від 03.10.2017 р.) / О. М. Ткачук. - Х.: Право, 2017. - 68 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 7

Тема: «Правове регулювання адміністративної процедури»

Мета заняття: сформуванню уявлення про адміністративний процес, як галузь процесуального права, з'ясувати його місце серед інших галузей процесуального права, визначити види адміністративного процесу, висвітлити актуальні проблеми науки адміністративно-процесуального права, охарактеризувати методи та принципи адміністративно-процесуального права, розглянути суб'єктів та учасників адміністративних проваджень, розглянути стадії з яких складається адміністративне провадження, роль адміністративної процедури у сучасній державі.

Основні поняття: адміністративні процесуальні норми, адміністративний процес, принципи адміністративного процесу, адміністративна процедура, юрисдикційні провадження, неюрисдикційні провадження, стадії адміністративного провадження, процесуальний етап провадження, процесуальні дії, розгляд адміністративної справи, оскарження рішення по справі, виконання прийнятого рішення у справі.

ПЛАН

1. Адміністративний процес та його принципи.
2. Адміністративні провадження та їх правова характеристика.
3. Стадії адміністративних проваджень.
4. Правова характеристика адміністративної процедури.
5. Поняття, ознаки адміністративних послуг та принципи їх надання.

Додаткові питання для обговорення

- 1.Адміністративний процес як різновид юридичного процесу.
- 2.Поняття та ознаки адміністративного процесу.
- 3.Загальна характеристика структури адміністративного процесу.
- 4.Характеристика суб'єктів адміністративного процесу.
- 5.Принципи адміністративного процесу.

Завдання для самостійної роботи

1. Поняття та види стадій адміністративного процесу.
2. Види адміністративних проваджень та їх характеристика.
3. Адміністративна послуга як елемент адміністративного процесу.
4. Загальна характеристика процесуальних дій в адміністративному процесі.
5. Відмінність адміністративного процесу в державі від адміністративного процесу в ЄС.

Теми рефератів

1. Правова характеристика процедури прийняття адміністративних актів.
2. Дефектність адміністративного акту та її наслідки.
3. Нормативні акти суб'єктів публічного адміністрування.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють процедуру звернення та розгляду громадян до органів державної влади.
2. Зробить правовий аналіз порядку подання та розгляду електронної петиції.
3. Представити/розробити схему: «розгляду справи про адміністративний проступок».

Література:

1. Загальне адміністративне право України: підручник/за заг.ред.акад. С. Ківалова і проф. Л.Білої-Тіунової; Нац.ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса: Фенікс, 2023. – 792с
2. Адміністративно-судове процесуальне право України : підручник / [Д. В. Лученко, Ю. В. Георгієвський, М. І. Белікова та ін.] ; за заг. ред. проф. Д. В. Лученка. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. – 696 с.
3. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. - Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. – Харків: Право, 2021.
4. Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./О.В.Баулін, П.С.Матвеєв, С.П.Матвеєва. - Правова Єдність, 2018.- 122 с.
5. Адміністративне право України. Навчальний посібник для підготовки до іспитів./ И.Тетарчук, Т.Дяків.- Центр навчальної літератури, 2019. - 214 с.
6. Адміністративне право України. Підручник./ І.Бородін. - К: Правова Єдність, 2019.- 547 с.

7. Складові успіху у адміністративному процесі./ Н. Кузнєцова, К.Чижмарь, Д.Журавльов, К.Бабенко, В.Журавель, О.Продивус. - Центр навчальної літератури, 2018.- 304 с.
8. Адміністративне право України (Загальна частина): навч. посіб./ О.А. Задихайло.- Вид. 3-тє, допов. - Харків: Право, 2019.- 314 с.
9. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України/ / Берліт А.Ю.- Вид. Видавничий дім «Гельветика» - 2021 р. Київ – 156 с.
- 10.Адміністративна відповідальність посадових осіб: [монографія] / А. В. Матіос. - К.: Знання. - 2007. - 223 с.
- 11.Путівник по строках та термінах Кодексу адміністративного судочинства України: (із змін., внесеними Законом України «Про внесення змін до Господ. процес. кодексу України, Цивіл. процес. кодексу України, Кодексу адмін. судочинства України та ін. законодав. актів» від 03.10.2017 р.) / О. М. Ткачук. - Х.: Право, 2017. - 68 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 8

Тема: «Принципи адміністративного судочинства»

Мета заняття: сформувати уявлення про адміністративне судочинство, з'ясувати його місце серед інших судових процесів, визначити поняття й предмет, висвітлити актуальні проблеми адміністративного судочинства в Україні, охарактеризувати методи та принципи адміністративного судочинства розглянути адміністративну юстицію, проаналізувати основні джерела адміністративного судочинства, зазначити вплив рішень ЄСПЛ на адміністративне судочинство.

Основні поняття: адміністративне судочинство, адміністративний суд, адміністративна справа, завдання адміністративного судочинства, публічно-правовий спір, судовий процес, суб'єкт владних повноважень, письмове провадження, судова влада, методи адміністративного судочинства, адміністративна юстиція, завдання адміністративної юстиція, учасники адміністративного судочинства.

План

1. Загальні положення адміністративного судочинства.
2. Адміністративна юрисдикція.
3. Поняття, права та обов'язки сторін в адміністративному судочинстві.
4. Суд та учасники адміністративного судового процесу.
5. Поняття та завдання адміністративного судочинства.

Додаткові питання для обговорення.

1. Поняття, види та процесуальні права і обов'язки учасників адміністративного судочинства.
2. Принцип поєднання колегіальності та одноособовості.
3. Право суб'єкта владних повноважень на звернення до адміністративного суду.
4. Поняття та види процесуальних строків в адміністративному судочинстві.
5. Підстави виникнення правовідносин представництва у адміністративному судочинстві.

Завдання для самостійної роботи

1. Публічно-правовий спір: поняття та правова природа.
2. Міжнародні договори в системі правових актів, що регулюють адміністративне судочинство.
3. Цифрова трансформація адміністративного судочинства.
4. Форми процесуальної діяльності суду.
5. Додаткові права сторін у судовому процесі.

Теми рефератів

1. Відмова від позову, визнання позову та примирення сторін.
2. Відвід та підстави для відводу, порядок вирішення питання та його наслідки.
3. Недопустимість повторної участі судді в розгляді адміністративної справи.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють діяльність адвоката у адміністративному судочинстві.
2. Представити/розробити схему: «систему судів, що здійснюють адміністративне судочинство в Україні».
3. Розглянути структуру адміністративного судочинства: дії, етапи, стадії.

Література:

1. Загальне адміністративне право України: підручник/за заг.ред.акад. С. Ківалова і проф. Л.Білої-Тіунової; Нац.ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса: Фенікс, 2023. – 792с
2. Адміністративно-судове процесуальне право України : підручник / [Д. В. Лученко, Ю. В. Георгієвський, М. І. Белікова та ін.] ; за заг. ред. проф. Д. В. Лученка. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. – 696 с.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: станом на 25 січ. 2018 р.: відповідає офіц. тексту. - Х.: Право, 2018. - 246 с.
- 4.Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти /[Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. - Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. - Харків: Право, 2021. - 196 с.
- 5.Адміністративний процес (збірник презентаційних слайдів): Навчальний наочний посібник / Голобородько Д.В. - Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. - 314 с.
- 6.Адміністративне судочинство: навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. - Х.: Право, 2016. - 312 с.
- 7.Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України// Берліт А.Ю.- Вид. Видавничій дім «Гельветика» - 2021 р. Київ - 156 с.
- 8.Біла-Тіунова Л. Р. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика: монографія / Л. Р. Біла-Тіунова, О. В. Закаленко; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 188 с.
- 9.Адміністративне право України повний курс: видання четверте под. редакцій В.Галуцько, О Правоторова, видавництво Олди – Плюс. - 2021 - 656 с.
- 10.Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./О.В.Баулін, П.С.Матвєєв, С.П.Матвєєва. - Правова Єдність, 2018.-122 с.
- 11.Докази та доказування в адміністративному судочинстві: монографія / Я. С. Калмикова; НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування; за заг. ред. О. Б. Червякової. - Х.: Фактор, 2014. - 280 с.
- 12.Курс адміністративного процесуального права України: підручник. Загальна частина / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 342 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 9

Тема: «Докази та доказування»

Мета заняття: сформувати уявлення про процес доказування в адміністративному судочинстві, з'ясувати поняття та ознаки доказів у адміністративному судочинстві, зазначити процес дослідження та оцінки доказів у адміністративному судочинстві, висвітлити заходи забезпечення доказів у адміністративних провадженнях., проаналізувати підстави звільнення від доказування у адміністративному судочинстві, формувати вміння використовувати висновки експертів у ході розгляду адміністративних справ.

Основні поняття: докази в адміністративному судочинстві, предмет доказування, мета доказування, ознаки доказів, джерела доказування, дослідження фактичних даних, преюдиційні факти та загальновідомі обставини, визнані факти, класифікація доказів, особисті докази та речові докази, первісні та похідні докази, прямі та непрямі докази.

План

1. Поняття та значення доказів в адміністративному судочинстві.
2. Класифікація доказів в адміністративному судочинстві.
3. Підстави звільнення від доказування та обов'язок доказування.
4. Види доказів в адміністративному судочинстві.
5. Подоння та дослідження доказів в адміністративному судочинстві.

Додаткові питання для обговорення.

1. Збирання доказів в адміністративному судочинстві.
2. Ознаки електронних доказів в адміністративному судочинстві.
3. Забезпечення доказів в адміністративному судочинстві.
4. Джерела доказів у адміністративному судочинстві.
5. Що не підлягає доказуванню в адміністративному судочинстві.

Завдання для самостійної роботи

1. Умови надання фактичним даним статусу доказів.
2. Правове регулювання експертизи у адміністративному судочинстві.
3. Порядок використання доказів в адміністративному процесі.
4. Правове регулювання діяльності спеціаліста у адміністративному судочинстві.
5. Оцінка доказів у адміністративному судочинстві.

Теми рефератів

1. Критерії оцінки доказів та порядок її здійснення адміністративним судом.
2. Електронні докази в адміністративному судочинстві.
3. Інститут доказового права у адміністративному судочинстві.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють діяльність експерта у справах про адміністративні правопорушення.
2. Представити/розробити схему: «процесу доказування у адміністративній справі».
3. Скласти протокол про огляд доказів за їх місцезнаходженням.

Література:

1. Загальне адміністративне право України: підручник/за заг.ред.акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової; Нац.ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса: Фенікс, 2023. – 792с
2. Адміністративно-судове процесуальне право України : підручник / [Д. В. Лученко, Ю. В. Георгієвський, М. І. Белікова та ін.] ; за заг. ред. проф. Д. В. Лученка. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. – 696 с.
4. Кодекс адміністративного судочинства України: станом на 25 січ. 2018 р.: відповідає офіц. тексту. - Х.: Право, 2018. - 246 с.
4. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. - Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. - Харків: Право, 2021. - 196 с.
5. Адміністративний процес (збірник презентаційних слайдів): Навчальний наочний посібник / Голобородько Д. В. - Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. - 314 с.
6. Адміністративне судочинство: навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. - Х.: Право, 2016. - 312 с.
7. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України// Берліт А. Ю.- Вид. Видавничій дім «Гельветика» - 2021 р. Київ - 156 с.
8. Біла-Тіунова Л. Р. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика: монографія / Л. Р. Біла-Тіунова, О. В. Закаленко; Нац. ун.т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 188 с.
9. Адміністративне право України повний курс: видання четверте под. редакцій В. Галуцького, О. Правоторова, видавництво Олди – Плюс. - 2021 - 656 с.
10. Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./ О. В. Баулін, П. С. Матвєєв, С. П. Матвєєва. - Правова Єдність, 2018.-122 с.
11. Докази та доказування в адміністративному судочинстві: монографія / Я. С. Калмикова; НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування; за заг. ред. О. Б. Червякової. - Х.: Фактор, 2014. - 280 с.
12. Курс адміністративного процесуального права України: підручник. Загальна частина / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 342 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 10

Тема: «Розгляд справи у адміністративному судочинстві»

Мета заняття: сформуванню уявлення про провадження у адміністративних справах, з'ясувати елементи адміністративного позову, визначити поняття адміністративного позову, висвітлити рух справи в адміністративному суді, охарактеризувати особливості підготовки справи до судового розгляду, проаналізувати стадії розгляду справи у адміністративному судді, розглянути строки розгляду адміністративної справи та види судових рішень, сформуванню вміння складати позовну заяву та відзив на позовну заяву до адміністративного суду.

Основні поняття: суд першої інстанції, письмове провадження, позовна заява, відзив на позов, елементи судового позову, судові рішення, постанова, ухвала, адміністративний договір, розумний строк, залишення позовної заяви без руху, повернення позовної заяви, відмова у відкритті провадження, нормативно-правовий акт, індивідуальний акт, способи судового захисту, попереднього судового засідання, підготовка справи до судового розгляду, судовий розгляд, єдиний державний реєстр судових рішень.

План

1. Загальне позовне провадження.
2. Розгляд адміністративної справи та процесуальні етапи.
3. Спрошене позовне провадження.
4. Строки та особливості розгляду справ у суді першої інстанції.
5. Рішення суду першої інстанції.

Додаткові питання для обговорення.

1. Поняття та підстави застосування заходів процесуального примусу.
2. Поняття та призначення процесуальних строків.
3. Поняття та види судових витрат.
4. Форма та зміст заяви про забезпечення позову.
5. Відкриття провадження в адміністративній справі.

Завдання для самостійної роботи

1. Розподіл судових витрат.
2. Класифікація заходів процесуального примусу.
3. Судові повістки: поняття, види та значення.
4. Види справ які можна розглядати за спрощеним позовним провадженням.
5. Поновлення та продовження процесуальних строків.

Теми рефератів

1

2. Поновлення та продовження процесуальних строків у адміністративному ~~Види виконань~~ процесуального примусу.
3. Поняття і підстави забезпечення позову.

Практичні завдання

1. Зробить добірку нормативно-правових актів, що регулюють діяльність помічника судді у адміністративному судочинстві..
2. Представити/розробити схему: «видів забезпечення адміністративного позову».
3. Складіть зразок позовної заяви до адміністративного суду.

Література:

1. Загальне адміністративне право України: підручник/за заг.ред.акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової; Нац.ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса: Фенікс, 2023. – 792с
2. Адміністративно-судове процесуальне право України : підручник / [Д. В. Лученко, Ю. В. Георгієвський, М. І. Белікова та ін.] ; за заг. ред. проф. Д. В. Лученка. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. – 696 с.
3. Кодекс адміністративного судочинства України: станом на 25 січ. 2018 р.: відповідає офіц. тексту. - Х.: Право, 2018. - 246 с.
4. Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. - Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. - Харків: Право, 2021. - 196 с.
5. Адміністративний процес (збірник презентаційних слайдів): Навчальний наочний посібник / Голобородько Д. В. - Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. - 314 с.
6. Адміністративне судочинство: навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. - Х.: Право, 2016. - 312 с.
7. Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України// Берліт А. Ю.- Вид. Видавничий дім «Гельветика» - 2021 р. Київ - 156 с.
8. Біла-Тіунова Л. Р. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика: монографія / Л. Р. Біла-Тіунова, О. В. Закаленко; Нац. ун.т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 188 с.
9. Адміністративне право України повний курс: видання четверте под. редакцій В. Галуцько, О. Правоторова, видавництво Олди – Плюс. - 2021 - 656 с.

10.Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./О.В.Баулін, П.С.Матвєєв, С.П.Матвєєва. - Правова Єдність, 2018.-122 с.

11.Докази та доказування в адміністративному судочинстві: монографія / Я. С. Калмикова; НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування; за заг. ред. О. Б. Червякової. - Х.: Фактор, 2014. - 280 с.

12.Курс адміністративного процесуального права України: підручник. Загальна частина / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 342 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 11

Тема: «Оскарження рішень у адміністративному судочинстві»

Мета заняття: сформулювати уявлення про перегляд рішень у адміністративному судочинстві, з'ясувати підстави до скасування судового рішення суду першої інстанції, визначити строки подачі апеляційної заяви та строки у апеляційному провадженні, висвітлити поняття касаційного провадження в адміністративному судочинстві, охарактеризувати загальні завдання касаційного провадження, проаналізувати практику апеляційного та касаційного провадження у адміністративному судочинстві.

Основні поняття: *судовий розгляд, суддя, суд першої інстанції, перегляд судового рішення, судовий контроль, апеляційне провадження, касаційне провадження, постанова суду, ухвала суду, судовий збір, строк розгляду апеляційної та касаційної скарги, відмова у відкритті апеляційного провадження, відмова у відкритті касаційного провадження.*

План

1. Право на апеляційне оскарження.
2. Відкриття та розгляд апеляційної скарги.
3. Право на касаційне оскарження.
4. Відкриття касаційний провадження та касаційний розгляд.
5. Перегляд рішень за нововиявленими або виключними обставинами.

Додаткові питання для обговорення.

1. Апеляційна скарга зміст та строк подання.
2. Підготовка справи до апеляційного розгляду.
3. Право на подання заяви про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами.
4. Передача справи на розгляд палати, об'єднаної палати або Великої Палати.

- 7.Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України// Берліт А.Ю.- Вид. Видавничий дім «Гельветика» - 2021 р. Київ - 156 с.
- 8.Біла-Тіунова Л. Р. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика: монографія / Л. Р. Біла-Тіунова, О. В. Закаленко; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 188 с.
- 9.Адміністративне право України повний курс: видання четверте под. редакцій В.Галуцько, О.Правоторова, видавництво Олди – Плюс. - 2021 - 656 с.
- 10.Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./О.В.Баулін, П.С.Матвєєв, С.П.Матвєєва. - Правова Єдність, 2018.-122 с.
- 11.Докази та доказування в адміністративному судочинстві: монографія / Я. С. Калмикова; НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування; за заг. ред. О. Б. Червякової. - Х.: Фактор, 2014. - 280 с.
- 12.Курс адміністративного процесуального права України: підручник. Загальна частина / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 342 с.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ 12

Тема: «Виконання судових рішень в адміністративному судочинстві»

Мета заняття: сформувати уявлення про поняття «судове рішення» та «законна сила судового рішення», з'ясувати принципи обов'язковості судового рішення, визначити суб'єктів виконання судових рішень та порядок виконання судових рішень в адміністративному судочинстві, висвітлити актуальні проблеми виконання судових рішень у адміністративному судочинстві, формувати уявлення про судовий контроль за виконанням судового рішення.

Основні поняття: *судове рішення, законна сила судового рішення, преюдиціальність рішення, виконання судового рішення, суб'єкти виконання судового рішення, судовий контроль, виконавче провадження, сутність судового рішення, дії судового рішення, примирення сторін у процесі виконання судового рішення.*

План

1. Обов'язковість судових рішень.
2. виправлення помилки у виконавчому документі, ви визнання його таким, що не підлягає виконанню.
3. Зупинення виконання судового рішення.
4. Поновлення пропущеного строку та відстрочення від виконання.

5. Судовий контроль за виконанням судових рішень.

Додаткові питання для обговорення.

1. Правове регулювання заміни сторони у виконавчому провадженні.
- 2
- .
3. Види судових рішень, які виконуються негайно.
4. Виконання постанови про накладення адміністративного стягнення.
5. Розстрочення виконання судового рішення.

Завдання для самостійної роботи

1. Правова природа судового рішення у адміністративному судочинстві.
2. Правове регулювання зупинення виконання судового рішення.
3. Співвідношення дії судового рішення та його виконання.
4. Підстави виконання судового рішення та їх характеристика.
5. Зупинення виконання судового рішення.

Теми рефератів

- 1
  2. Процедура виконання рішень Європейського суду з прав людини.
- ~~В прикладі рефератів у офіційних виданнях судового судочинства.~~

Практичні завдання

1. Зробить схему порядку поновлення пропущеного строку виконання судового рішення.
2. Представити/розробити схему: «судових рішень які виконуються негайно».
3. Скласти заяву для звернення до суду першої інстанції про визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень-відповідачем на виконання рішення суду.

Література:

1. Загальне адміністративне право України: підручник/за заг.ред.акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової; Нац.ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса: Фенікс, 2023. – 792с
2. Адміністративно-судове процесуальне право України : підручник / [Д. В. Лученко, Ю. В. Георгієвський, М. І. Белікова та ін.] ; за заг. ред. проф. Д. В. Лученка. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. – 696 с.
6. Кодекс адміністративного судочинства України: станом на 25 січ. 2018 р.: відповідає офіц. тексту. - Х.: Право, 2018. - 246 с.

- 4.Адміністративне право: навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти /[Ю. П. Битяк, В.М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. - Вид. 6-те, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. - Харків: Право, 2021. - 196 с.
- 5.Адміністративний процес (збірник презентаційних слайдів): Навчальний наочний посібник / Голобородько Д.В. - Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. - 314 с.
- 6.Адміністративне судочинство: навч. посіб. / за заг. ред. Н. Б. Писаренко. - Х.: Право, 2016. - 312 с.
- 7.Адміністративно-правовий механізм реалізації та захисту суб'єктивних публічних прав// Монографія: Серія: нові грані адміністративного права України// Берліт А.Ю.- Вид. Видавничій дім «Гельветика» - 2021 р. Київ - 156 с.
- 8.Біла-Тіунова Л. Р. Позов в адміністративному судочинстві: теорія, правове регулювання, практика: монографія / Л. Р. Біла-Тіунова, О. В. Закаленко; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 188 с.
- 9.Адміністративне право України повний курс: видання четверте под. редакцій В.Галуцько, О Правоторова, видавництво Олди – Плюс. - 2021 - 656 с.
- 10.Зразки документів з публічного права: навчальний посібник./О.В.Баулін, П.С.Матвеев, С.П.Матвеева. - Правова Єдність, 2018.-122 с.
- 11.Докази та доказування в адміністративному судочинстві: монографія / Я. С. Калмикова; НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування; за заг. ред. О. Б. Червякової. - Х.: Фактор, 2014. - 280 с.
- 12.Курс адміністративного процесуального права України: підручник. Загальна частина / С. В. Ківалов, І. О. Картузова, А. Ю. Осадчий; Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». - О.: Фенікс, 2014. - 342 с.

3. СТРУКТУРА ПРОВЕДЕННЯ СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ

- 1) Опитування студентів згідно запропонованим питанням.
- 2) Презентації схем та таблиць з практичних завдань.
- 3) Реферативні виступи.
- 4) Обговорення студентами проблемних питань які виникли, при виконанні практичних завдань.
- 5) Експрес-опитування або тестування.
- 6) Аналіз роботи та оголошення оцінок.
- 7) Обговорення поточних проблем у адміністративному та адміністративному судочинстві в Україні щодо проблематики дисципліни.
- 8) Відповіді на запитання студентів та визначення завдання до самостійної роботи, та підготовці до наступного семінару.

Джерела інформації

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. - К.: Право, 2020. - 36 с.
2. Декларація про державний суверенітет України // Відомості Верховної Ради УРСР.- 1990.- № 31. Ст. 429.
3. Акт проголошення незалежності України // Відомості Верховної Ради України - 1991.- № 38.- Ст. 502.
4. Закон України «Про міжнародні договори України» // Відомості Верховної Ради України. - 2004. - №50. - Ст. 540.
5. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Верховна Рада України: Закон від 13 квітня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 9-10, № 11-12, № 13. - Ст.88.
7. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. - № 35-36, № 37. - Ст.446.
8. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. №435-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №№40-44. Ст.356 (із змін. та доп.).
9. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18 березня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - № 40-41, 42. - Ст.492.
10. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1-212-21) від 07 грудня 1984 р. № 8073-X // Електронний ресурс: Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
11. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402–VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1402–19>. – Інформація з екрану.
12. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014 № 1697–VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1697–18>. – Інформація з екрану.
13. Про Національну поліцію: Закон від 02.07.2015 № 580–VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580–19>. – Інформація з екрану.
14. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794–VIII [Текст]// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 6, ст.55
15. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних

органів» [Текст]//Відомості Верховної Ради України, 1994. – №11. – ст. 50; 2003. – №29. – ст. 233; 2009. – №36–37. – ст. 511.

16. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. - № 27. - Ст.282.

17. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2 червня 2011 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 51. – Ст. 577.

18. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 22 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 30. – Ст. 260.

19. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 29. – Ст. 535.

20. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст.43.

21. Про виконавче провадження: Закон України від 2 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 30. – Ст.542.

22.Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 року № 794-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>

23. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

Література:

1. Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Зуй та ін.]. – Вид. 6-те, допов. Та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 квіт. 2021 р. – Харків :Право, 2021. – 196 с
2. Загальне адміністративне право України : підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 792 с. – Режим доступу : <https://doi.org/10.32837/11300.25545>
3. Адміністративне право : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти / [Ю. П. Битяк, І. М. Балакарева, М. І. Белікова та ін. ; за заг. ред. В. М. Гаращука, Р. В. Шаповала]. – Вид. 7-ме, допов. та перероб. З опорою на законодавство станом на 1 трав. 2023 р. – Харків : Право, 2023. – 238 с.
4. Адміністративне право України (Загальна частина): навч.посіб./О.А.Задихайло. -Вид. 3-тє, допов. - Харків : Право, 2019.- 314 с.
5. Адміністративне право та адміністративний процес в умовах воєнного стану в Україні: навчальний посібник : у 2-х томах. Том 1. Загальне

- адміністративне право. Особливе адміністративне право / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Гулак та ін.; за заг. ред. В. Галуцька, В. Фелика. Одеса : Видавництво "Юридика", 2024. 622 с.
6. Адміністративне судочинство. Для підготовки до іспитів. Навчальний посібник. Тетарчук І.В. 2020. 186 с.
  7. Адміністративний процес : навч. посіб. / [Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Гусаров С. М. та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 412 с. – ISBN 978-966-610-256-3.
  8. Адміністративне судочинство: навчальний посібник / М. В. Ковалів, М. Т. Гаврильців, І. Б. Стахура. – Вид. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. – 596 с.
  9. Складові успіху у адміністративному процесі./ Н. Кузнєцова, К. Чижмарь, Д. Журавльов, К. Бабенко, В. Журавель, О. Продивус.- Вид.-Центр навчальної літератури, 2018.- 304 с.
  10. Адміністративний процес. Загальна частина (Федеративна Республіка Німеччини, Україна). Науково-практичний посібник./ Під. Ред..В.Бевзенка.- Вид.- Правова Єдність, 2013.-308 с.
  11. Адміністративне право України. Акад. курс: підруч. у 2 т. / відп. ред. В. Б. Авер'янов. – Вид. – К.: Юрид. думка, 2009. – Т.2. Особлива частина. – 624 с.
  12. Адміністративне право України: підруч. / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гаращук, В. В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй.- Вид. – 2-е вид., переробл. та доповн. – Х.: Право, 2012. – 656 с.
  13. Адміністративне право. Альбом схем: навч. посіб. / Ю. П. Битяк, В. В. Зуй, В. М. Гаращук та ін.- Вид. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. – 160 с.
  14. Чучаліна К.В. Спори з Державними органами: зразки процесуальних документів та поради практики: практичний посібник. Київ: ВД «Дакор», 2022. 302 с.
  15. Альтернативні способи вирішення цивільних спорів за законодавством України : навчальний посібник / Верба-Сидор О. Б., Воробель У. Б., Грабар Н. М., Дутко А. О., Юркевич Ю. М.; за ред. О. Б. Верби-Сидор. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 416 с
  16. Цірат Г.А. Міжнародний комерційний арбітраж: навч. посіб./Г.А.Цірат.К.: Алерта, 2019. 410 с.
  17. Коротюк О.В. Документи медіатора: збірник зразків документів / О. В. Коротюк, д. ю. н. – К. : ОВК, 2024. – 198 с.

18. Адміністративне процесуальне право: Навч. посібник / кол. авт. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 320 с.
19. Адміністративний процес України : підручник / за заг.ред. Д. І. Йосифовича. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 500 с.
20. Управління поліцією зарубіжних країн: сучасні підходи та ключові поняття / Н. П. Матюхіна. - Вид. – Х.: Гриф, 2006. – 301 с.
21. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння:[моногр.] / І. В. Назаров. - Вид – Х.: Фінн, 2011. – 432 с.

Статті у наукових виданнях

1. Ковтун О. Інститут адміністративної відповідальності як механізм забезпечення захисту інтелектуальної власності/ О.Ковтун// Підприємництво, господарство і право: загальноукраїнський науково-практичний господарсько-правовий журнал. № 2/2020.- С.209-214.
2. Рекуненко Т., Удалова Н. Відповідальність кривдника в адміністративному процесі/ Т.Рекуненко, Н.Удалова // Підприємництво, господарство і право: загальноукраїнський науково-практичний господарсько-правовий журнал. № 2/2021.- С.120-124.
3. Пилипів Р. Реалізація адміністративної відповідальності за несплату аліментів/ Р.Пилипів// Підприємництво, господарство і право: загальноукраїнський науково-практичний господарсько-правовий журнал. № 4/2020.- С.168-172.
4. Парненко В. С. Юридичні особи як самостійні суб'єкти адміністративної відповідальності / В. С. Парненко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ . - 2013. - № 3. - С. 231-238.
5. Петрова І. Г. Розвиток інституту адміністративної відповідальності юридичних осіб на території України / І. Г. Петрова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція . - 2013. - Вип. 6-1(1). - С. 179-182.
6. Тимчишин Т. М. Окремі аспекти застосування адміністративної відповідальності за правопорушення, що вчиняються на об'єктах залізничного транспорту / Т. М. Тимчишин // Митна справа . - 2014. - № 2(2.2). - С. 123-129.
7. Ширшикова Р. М. Забезпечення досягнення мети покарання під час притягнення до адміністративної відповідальності юридичних осіб / Р. М. Ширшикова // Філософські та методологічні проблеми права . - 2014. - № 1. - С. 170-174.
8. Калашник Ю. В. Правові засади та процесуальні особливості

- адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду / Ю. В. Калашник // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки . - 2013. - № 1(1). - С. 127-134.
9. Демський Е.Ф. Інститут адміністративних послуг у структурі адміністративного процесу [Текст] / Е.Ф. Демський // Південноукраїнський правничий часопис. - 2010.- С. 145 – 151.
10. Івасін О. Адміністративний процес як об'єкт наукового дослідження [Текст] / О. Івасін // Підприємництво, господарство і право. - 2013. - № 7. - С. 36 – 40.
11. Івчук С.В. Окремі види неконфліктних проваджень в адміністративному процесі [Текст] / С.В. Івчук // Науковий вісник ЛЬДУВС. Сер. Юридична. - 2011. - № 3. - С. 111 – 117
12. Кіт Х.І. Поняття підготовчого провадження в адміністративному процесі [Текст] / Х.І. Кіт // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2013. - № 1 . - С. 110 – 116.

Інформаційні ресурси:

- 1.Інформаційна система «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
- 2.Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/>
- 3.Офіційний веб-портал «Судова влада» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://court.gov.ua/>
- 4.Офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.gp.gov.ua/>
- 5.Офіційний веб сайт Міністерства внутрішніх справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mvs.gov.ua/>
- 6.Council of Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: HELP <http://help.elearning.ext.coe.int/>
- 7.Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім.. Тараса Шевченка [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.library.univ.kiev.ua
- 8.Наукова бібліотека Національного університету “Києво–Могилянська академія”[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
- 9.Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 10.Наукова Бібліотека СНУ ім. Володимира Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://library.snu.edu.ua>

11. Національна Парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua/>
12. Рішення щодо України, винесені Європейським Судом з прав людини [Електронний ресурс] // Сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу: <https://minjust.gov.ua/m/rishennya-schodo-ukraini-vineseni-evropeyskim-sudom-z-prav-lyudini>
13. Центр розвитку українського законодавства [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ulde.kiev.ua/news.php>
14. Юридичний факультет СНУ ім. В. Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo-snu.com.ua/>
15. Юридична клініка «PRO BONO» при юридичному факультеті СНУ ім. В. Даля [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://pravo-snu.com.ua/clinic/>

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання семінарських завдань з дисципліни
«Адміністративне право та адміністративне судочинство»
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»,
денної та заочної форми навчання
освітньою програмою (спеціальністю) 081 «ПРАВО»

(Електронне видання)

Укладачі:

ГРИЦЕНКО Григорій Миколайович

ТАТАРЕНКО Галина Вікторівна

ЖОЛУДСЬКА Вікторія Ігорівна

Редактор

Техн. редактор   О.В. Маслош

Оригінал-макет   О.В. Маслош

Підписано до друку _____

Формат 60x84¹/₁₆. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. №. Облік. вид. арк. ____.

Тираж ____ екз. Вид. № ____ . Замов. № ____ . Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: вул. Іоанна Павла II, 17

Тел.+38(050)218 04 78, факс (06452) 4 03 42

e-mail: vidavnictvoSNU.ua@gmail.com

